

Кафедра української філології та суспільних наук

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Історія політичних і правових вчень

Рівень вищої освіти	перший (бакалавр)
Галузь знань	29 Міжнародні відносини
Спеціальність	293 Міжнародне право
Освітня програма	Міжнародне право
Статус дисципліни	Вибіркова
Мова навчання	Українська

Київ 2020

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія політичних і правових вчень»: програма для підготовки фахівців освітнього рівня Бакалавр з галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право за денною формою навчання, 293 Міжнародне право за спеціальністю 082/29 Міжнародні відносини, [розр. Г.В. Ущатовська]. Київ: Академія адвокатури України, 2020.

Розробник:

Ущатовська Ганна Володимирівна, кандидат філософських наук, доцент кафедри української філології та суспільних наук Академії адвокатури України.

Робоча програма навчальної дисципліни обговорено та затверджено на засіданні кафедри української філології та суспільних наук Протокол № 1 від 3 вересня 2020 року.

Схвалено Науково-методичною радою Академії адвокатури України

Голова НМР професор Гончаренко С.В.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань: 29 Міжнародні відносини	Вибіркова
	293 Міжнародне право	
Модулів – 3	Спеціальність (професійне спрямування): Міжнародне право	Рік підготовки:
Змістових модулів – 3		2-й
Загальна кількість годин – 90		Семестр
		4-й
		Лекції
Освітньо-кваліфікаційний рівень: Бакалавр		20 год.
	семінарські	
	10 год.	
	Самостійна робота	
	60 год.	
	Вид контролю: залік	

2. МЕТА, ЗАВДАННЯ ТА РЕЗУЛЬТАТИ ВИВЧЕННЯ (КОМПЕТЕНТНОСТІ) ДИСЦИПЛІНИ, ЇЇ МІСЦЕ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ.

Метою навчальної дисципліни є вивчення теоретичних концепцій права і держави, в яких висвітлюється природа появи та сутність явищ політичного життя та закономірності їх функціонування.

Завдання навчальної дисципліни: одержати знання про політичні та правові вчення в їх історичній еволюції; розуміти конкретну суть політико-правових теорій; орієнтуватися серед концепцій тих мислителів, які визнані класиками політико-правової думки; співвідносити політико-правові теорії із сучасними концепціями.

Курсом «Історія політичних та правових вчень» передбачено набуття студентами комплексу **компетентностей**. Серед них, зокрема, такі **загальні компетентності**: здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями, застосовувати знання у практичних ситуаціях, знання та розуміння професійної діяльності, здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел із дотриманням сучасних та правових норм у поєднанні з навичками використання новітніх інформаційних і комунікаційних технологій, здатність працювати як автономно, так і в команді, здатність працювати в міжнародному контексті, здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів), соціально, відповідально та свідомо, здатність діяти у навчальних і професійних ситуаціях відповідно до принципів академічної доброчесності та професійної етики, а також оцінювати поведінку інших із цих позицій. **Фахові компетентності**, такі як: оволодіти категоріальним апаратом дисципліни; орієнтуватися в історичному розвитку політико-правової думки; аналізувати сучасні політичні явища; визначати реальний зміст сучасних політичних процесів, закономірності і тенденції їх розвитку; при вивченні політико-правових концепцій минулого з'ясувати їх зміст у контексті сьогодення, вирішення відповідних проблем; висвітлювати погляди мислителів на державу (походження, сутність, форми держави, найкращий державний устрій) і право (поняття права, джерела права, співвідношення права і моралі, права і закону, ставлення до законності).

Програмні результати навчання. Студенти демонструють вміння застосовувати знання у практичних ситуаціях та професійній діяльності, мислити абстрактно й аналітично, синтезувати загальні знання для досягнення цілей професійної діяльності, володіння загальнотеоретичними поняттями й категоріями з історії розвитку політико-правової думки, проводити збір та інтегрований аналіз матеріалів з різних джерел, аналізувати їх та узагальнювати у відповідності до наукових критеріїв, використовувати базові методи при виконанні професійних задач; швидко знаходити потрібну інформацію, обробляти й аналізувати її; аналізувати зібрану інформацію про стан міжнародних відносин, зовнішньої політики зарубіжних держав, дискутувати на високому рівні, бути коректним до представників іншої точки зору, виявляти сильні та слабкі сторони чужої аргументації.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовний модуль 1. Історія політичних і правових вчень як навчальна дисципліна.

Тема 1. Предмет і метод історії політичних і правових вчень.

Змістовний Модуль 2. Історія розвитку політико-правової думки.

Тема 2. Політична і правова думка країн Стародавнього світу.

Тема 3. Проблеми держави і права в релігійному світогляді Середньовіччя.

Тема 4. Політичні і правові вчення епохи Відродження та Реформації.

Тема 5. Політичні та правові вчення ідеологів Просвітництва у Франції XVIII століття.

Основні напрямки політико-правової ідеології в США в період боротьби за незалежність.

Тема 6. Політичні та правові вчення в країнах Європи в період становлення і розвитку громадянського суспільства (кінець XVIII-перша половина XIX ст.).

Тема 7. Політичні та правові вчення у країнах Європи в другій половині XIX ст.

Тема 8. Політичні та правові вчення в XX-XXI ст.

Змістовний модуль 3. Розвиток української політико-правової думки.

Тема 9. Державно-правові вчення Київської Русі X-XII ст.

Тема 10. Формування та розвиток державно-правової думки в Україні.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назва теми	Кількість годин			
	денна форма			
	усього	у тому числі		
Л		С	с.р.	
Змістовний модуль 1. Історія політичних і правових вчень як навчальна дисципліна				
Тема 1. Предмет і метод історії політичних і правових вчень	10	2	2	6
Змістовний модуль 2. Історія розвитку політико-правової думки				
Тема 2. Політична і правова думка країн Стародавнього світу	8	2	2	6
Тема 3. Проблеми держави і права в релігійному світогляді Середньовіччя	10	2		6
Тема 4. Політичні і правові вчення епохи Відродження та Реформації	8	2	2	6
Тема 5. Політичні та правові вчення ідеологів Просвітництва у Франції XVIII ст. Основні напрямки політико-правової ідеології в США в період боротьби за незалежність	10	2		6
Тема 6. Політичні та правові вчення в країнах Європи в період становлення і розвитку громадянського суспільства (кінець XVIII-перша половина XIX ст.)	8	2		6
Тема 7. Політичні та правові вчення у країнах Європи в другій половині XIX ст.	8	2	2	6
Тема 8. Політичні та правові вчення в XX-XXI ст.	10	2		6
Змістовний модуль 3. Розвиток української політико-правової думки				
Тема 9. Державно-правові вчення Київської Русі X-XII ст.	8	2	2	6
Тема 10. Формування та розвиток державно-правової думки в Україні	10	2		6
РАЗОМ	90	20	10	60

5. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Змістовний модуль 1. Історія політичних і правових вчень як навчальна дисципліна.

Тема 1. Предмет і метод історії політичних і правових вчень.

1. Загальна характеристика та визначення ІППВ.
2. Методи та підходи вивчення ІППВ.
3. Періодизація ІППВ.
4. Основні парадигми ІППВ.
5. Сучасні теорії пізнання права і держави.

Змістовний модуль 2. Історія розвитку політико-правової думки.

Тема 2. Розвиток політико-правової думки Стародавнього світу та епохи Середньовіччя.

1. Політико-правова думка Стародавнього Сходу.
2. Вчення про право і державу в античній політико-правовій літературі.
3. Модель ідеальної держави за часів Античності.
4. Політико-правові ідеології А. Аврелія і Т. Аквінського.
5. Політична концепція М. Падуанського.
6. Середньовічні єреси.

Тема 3. Політичні і правові вчення епохи Відродження та Реформації.

1. Політичні, економічні та духовні витоки Відродження.
2. Філософсько-політичні концепції християнського гуманізму.
3. Образ ідеального державця в творчості Н. Макіавеллі.
4. Політико-правова думка Реформізму.
5. Доктрина абсолютизму Ж. Бодена.
6. Г. Гроцій: природне право і політика
7. Політичні погляди Т. Гоббса та Д. Локка

Тема 4. Сучасна політико-правова думка.

1. Політико-правова ідеологія солідаризму та інституціоналізму.
2. Політико-правове вчення М.Оріу.
3. Сучасні теорії держави. Неолібералізм.
4. Нормативізм. "Чиста теорія права" Г. Кельзена.
5. Розвиток правової ідеології.
6. Елітарні і технократичні концепції держави.

Змістовний модуль 3. Розвиток української політико-правової думки.

Тема 5. Формування та розвиток державно-правової думки в Україні.

1. Державно-правові вчення Київської Русі X-XII ст.
2. Політична думка в Україні за Літовсько-польської доби (XIV-XVII ст.)

3. 2. Конституція Пилипа Орлика та її політичне значення.
4. 3. Кирило-Мефодіївське товариство і проблеми державного устрою.
5. 4. Політичні погляди М. Драгоманова, І. Франко, М. Грушевського.
6. 5. Політичні ідеї української еміграції.

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість Годин
1	Написання реферату та інших письмових робіт з курсу «Історія політичних та правових вчень»	15
2	Ознайомлення з джерелами за темою реферату та інших письмових робіт	15
3	Ознайомлення з джерелами і написання робіт	30

7. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

1. Концепція держави Конфуція.
2. Ідея договірного походження держави Мо Цзи.
3. Особливості «держави-полісу» Стародавньої Греції.
4. Політико-правове вчення Аристотеля.
5. Поняття республіки в працях Цицерона.
6. Римські юристи про право і його види.
7. Августин Аврелій про співвідношення церкви і держави.
8. Політичні та правові ідеї середньовічних юристів.
9. Критика теократичних ідей у вченні Марсилія Падуанського.
10. Становлення політико-правової ідеології в Давньоруській державі.
11. Політичне вчення Н. Макіавеллі про досвід історії, про природу людини, про цілі і формах держави. Макіавеллізм.
12. Ж. Боден про суверенітет державної влади та про форми держави.
13. Політико-правові ідеї раннього соціалізму. Питання держави і права в «Утопії» Т. Мора і в книзі Т. Кампанелли «Місто Сонця».
14. Виникнення теорії природного права. Г. Гроцій про види права, про поняття і приписи природного права, про походження держави.
15. Розвиток теорії природного права в працях Т.Гоббса. Захист абсолютної монархії. Обґрунтування принципів приватного права.
16. Особливості поглядів Б.Спінози на природне право. Вчення про межі державної влади. Спіноза про форми держави та обґрунтуванні демократії.
17. Вчення Дж. Локка про права людини, про походження і завдання держави. Теорія поділу влади.
18. Вчення Ш. Монтеск'є про фактори, що визначають "дух законів". Поняття політичної свободи.
19. Критика деспотизму і обґрунтування поділу влади. Ж.-Ж.Руссо про суспільний договір, про народний суверенітет і його гарантії.
20. Основні напрямки політико-правової ідеології в США в період боротьби за незалежність (Б. Франклін, Т. Пейн, Т. Джефферсон, А. Гамільтон, Дж. Адамс, Дж. Медісон).

21. Промисловий переворот і його соціальні наслідки.
22. Реакційна і консервативна політико-правова ідеологія. (Ж. де Местр, Л. де Бональд, М.Галлер, Е. Берк).
23. Основні ідеї лібералізму. Б. Констан про політичну та особисту свободу, про завдання і устрій держави. І.Бентам про право і державу. Політико-правові вчення В. Гумбольдта, Дж.С. Мілля.
24. Виникнення юридичного позитивізму. Теоретичне обґрунтування правової держави.
25. Питання держави і права у творах соціалістів початку ХІХ в. (Сен-Сімон, Ш. Фур'є, Р. Оуєн).
26. Становлення представницької системи сучасної держави.
27. Політико-правові проблеми в соціалістичних ученнях.
28. Проблема держави і права в соціологічних концепціях.
29. Розвиток ліберальних вчень про державу і право (А.Есмен, Г.Еллінек).
30. Консервативні політичні та правові вчення в Росії.
31. Вчення Ф. Ніцше про державу і право.
32. Проблеми держави і права в теоріях демократичного, християнського, ісламського та інших видів соціалізму.
33. Політико-правова ідеологія солідаризму та інституціоналізму. Вчення Л. Дюгі про норму солідарності, про функції права, про синдикалістську державу.
34. Політико-правові вчення М.Оріу.
35. Неолібералізм. Розвиток правової ідеології.
36. Політико-правові ідеї Сунь Ятсена, М.Ганді та інших лідерів національного руху в Африці, Азії та Латинській Америці.
37. Державно-правові ідеї в Україні ХVІ – ХVІІ ст. Ф. Прокопович, Г. Сковорода, Я. Козельський.
38. Державно-правові погляди Б. Хмельницького.
39. Політико-правові погляди І. Мазепи.
40. Конституційний проект незалежної України Пилипа Орлика.
41. Державно-правові погляди М. Максимовича, М. Костомарова, Т. Шевченка, М. Драгоманова.
42. Матеріалістичні погляди на походження та розвиток держави і суспільства. І. Франко, Л. Українка.
43. Концепція держави М. Грушевського та принципи федералізму в державно-правовому вченні В. Винниченка.

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекції, практичні заняття, робота в бібліотеці зі словниками, першоджерелами, статтями про розвиток політико-правової думки, інформацією з інтернетом.

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Перевірка письмових робіт, індивідуальні консультації та опитування, оцінка рефератів, тестування, підсумковий залік.

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ ЗА МОДУЛЬНО-РЕЙТИНГОВОЮ СИСТЕМОЮ

Модулі	I	II	III	Разом (балів)
Бали				
Семінари	5	15	5	35
Модульний контроль	10	25	10	45
Підсумковий контроль				20
залік				
Разом				100

11. ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Підручники, посібники з історії політичних і правових вчень.

13. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Алексеева Т. А. Современные политические теории / Т. А. Алексеева. – М.: РОССПЭН, 2000. – 270 с.
2. Енциклопедія політичної думки / пер. з англ.; за ред. Н. Ли-сюк. – К.: Дух і Літера. – 2000. – 467 с.
3. Кармазіна М. Політичні інститути: питання методології дослідження / М. Кармазіна // Іст. журн. – 2004. – № 12. – С. 3–8.
4. Політична наука. Словник: категорії, поняття і терміни / за ред. Б. Кухти. – Л.: Кальварія, 2003. – 498 с.

14. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бабенко С. С. Соціологія тендеру: навч.-метод, посіб. / С. С. Бабенко. – Х.: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2008. – 44 с.
2. Бойцова О. Ю. Основные теоретико-методологические подходы в политической мысли XX века / О. Ю. Бойцова. – М.: Schola, 2001. – 209 с.
3. Еспозіто Д. Ісламська загроза: міф чи реальність? / Д. Еспозіто; пер. з англ. І. Саповського. – Л.: Кальварія, 2004. – 336 с.
4. Салмин А. М. Современная демократия: очерки становления и развития / А. М. Салмин – М.: Форум, 2009. – 384 с.

Периоджерела

1. Аристотель. Политика // Сочинения: В 4 т. М., 1983, Т.4.
2. Арон Р. Етапи розвитку соціологічної думки / Р. Арон. – К.: Либідь, 2004. – 204 с.
3. Вебер М. Политика как призвание и профессия // Избр. Произведения. М., 1990.
4. Гобсбаум Є. Від екстремізму. Коротка історія XX в. – К.: Альтернативи, 2001. – 543 с.
5. Гелнер Е. Нації та націоналізм / Е. Гелнер // Націоналізм: антологія / упоряд. О. Проценко, В. Лісовий. – К.: Смолоскип, 2000. – С. 292–310.
6. Клаус фон Байме. Політичні теорії сучасності / Клаус фон Бай-ме; пер. з нім. М. Култаєвої та М. Бойченка. – К.: Стилос, 2008. – 396 с. – (Серія "Сучасна гуманітарна бібліотека").
7. Маккиавелли Н., Государь. М., 1990.

15. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Предмет історії політичних і правових вчень.
2. Методи дослідження та функції історії політичних і правових вчень.
3. Заснування філософських принципів аналізу політичного життя у Стародавній Греції.
4. Політико-правове вчення Сократа.
5. Форми державного правління за Платоном.
6. Політико-правові погляди Аристотеля.
7. Організація політичного життя Стародавнього Риму.
8. Політичні ідеї М. Т. Цицерона.
9. Римське право (закони 12 таблиць).
10. Політичні ідеї у вченні стоїцизму (Сенека, Епіктет, Аврелій).
11. Політико-правові ідеї в законах Хаммурапі.
12. Політична філософія Стародавньої Індії (Закони Ману).
13. Політичні ідеї у вченні буддизму.
14. Політичні ідеї у філософських школах Стародавнього Китаю (конфуціанство, моїзм, легізм, даосизм).
15. Теократичні вчення доби Середньовіччя.
16. Політико-правова теорія Ф. Аквінського.
17. Середньовічна юриспруденція.
18. Держава М. Падуанського.
19. Політична ідеологія Н. Макіавеллі.
20. Політико-правові ідеї Ж. Бодена.
21. Утопії Т. Мора та Т. Кампанелли.
22. Політичні вчення Т. Гоббса, Д. Локка.
23. Політико-правові ідеї Ш. Монтеск'є, Ж.- Ж. Руссо.
24. Політико-правові ідеї Г. Гроція.
25. Політичні ідеї Б. Спінози.
26. Політичні концепції І. Канта та Ф. Гегеля.
27. Типи легітимності політичної влади за М. Вебером.
28. Переваги бюрократії за Максом Вебером.
29. Теорія еліт В. Парето.
30. Концепція «політичного класу» Г. Моски.
31. Теорія «зацікавлених груп» А. Бентлі.
32. Залізний закон олігархізації влади Р. Міхельса.
33. Концепція елітарної культури.
34. Концепція масової культури.
35. Концепція «відкритого суспільства» К. Поппера.
36. «Інформаційне суспільство» Д. Белла.
37. Політична культура за Г. Алмондом та С. Вербою.
38. Сутність «теорії раціонального вибору» в політиці.
39. Хвилі демократизації за С. Хантінгтоном.
40. Демократичний транзит в посткомуністичних країнах.
41. Основні ідеї та напрямки фемінізму.

Історія політичних і правових вчень

Робоча програма навчальної дисципліни

Затверджена на засіданні кафедри української філології та суспільних наук
Протокол № 1 від 3 вересня 2020 року